

Főiskolások könyvei

Több pedagógusképző intézmény kínálta meg hallgatóit saját készítésű-szerkesztésű neveléstani szöveggyűjteménnyel. Az utóbbi évtized(ek)ben felhalmozott szakmai értékek gazdag kínálatot nyújtottak a szerkesztőknek. Minden bizonnyal ráismerni az adott intézmény sajátos pedagógiai éthoszára a szövegválogatások tartalomelemzésében.

A Mikszáth Kiadó és a Magyar Művelődési Intézet gyűjteményének címe: *Nevelés és társadalom*. A népművelőképzésben alkalmazzák. *Bakacsiné Gulyás Mária* jegyzi a szegedi Juhász Gyula Tanárképző szemelvénygyűjteményét: *A nevelés társadalmi alapjait*. A jászberényi Tanítóképző Főiskola pedagógiai szöveggyűjteményét *Fábiánné dr. Kocsis Lenke* szerkesztette *Embert nevelni* címmel. Sajátosnak mondható, hogy a kötetekben véletlenül sincs átfedés. Slágere ezek szerint nem volt az eltelt évtized neveléstudományi munkáinak...

Cserkészek Dunaszerdahelyről

Lilium aurum. Érdemes megjegyezni a szép elnevezést. Dunaszerdahelyen nyomnak könyveket a jelben. A Katedra könyvek sorozata a szlovákiai magyar cserkészeknek szánt olvasmányok. *Zsigmond Tibor* Iskolatörténeti olvasókönyve messze túlnő ezen, az egyébként nem lebecsülendő olvasói körön. Az ezeréves magyar iskola ünnepére készített becses ajándék. A szlovákiai magyar települések iskoláinak lajstromát és rövid történetét találja az olvasó. Szemelvényeket Komlóssy Ferenc 1896-ban kiadott adattárából. Az iskolatörténeti adatokat a települések rövid bemutatása kíséri Albártól Vásárútig. A szlovákiai magyar iskolázás drámai esztendejében több mint meghatározó mementó. A kötetet általános áttekintés vezeti be, ahol az ifjú olvasó az iskolatörténet legfontosabb mozzanataival ismerkedhet népszerű írásban.

A sorozat másik kötetét József Attila-idézet vezeti be: „Jó szóval oktasd, játszani is engeddd...” A cikkgyűjtemény a legújabbkori szlovákiai magyar cserkészlet dokumentumait tartalmazza.

Módszertani írások, történeti dokumentumok.

Adalékok a magyar ifjúsági mozgalmak módszertanához.

Fél évszázad a gyerekek javára

A magyar úttörőmozgalom 1996-ban (érdekes egybeesésben a magyar iskola ezredéves ünnepével) 50. születésnapját köszönti. Ellentmondásos, bonyolult időszak mérlegét kell megvonnia egyfelől a szélesebb nyilvánosság előtt, másfelől saját múló közösségei számára kell „használható” történelmi önképet, kollektív emlékezetet biztosítani. Ebből a kettős feladatból az következik, hogy ez a történelmi önkép nem tagadhatja el az olykor kemény kritikát – önkritikát – (még a gyerekek előtt sem), másfelől mégiscsak bizonyítani kell, hogy a mérleg pozitív. 50 esztendő közösségi élményei alkotó módon ivódtak be a nemzet, a mai nemzedékek tudatába, ha úgy tetszik politikai szocializációjába, ha úgy teszik, egészséges életmódról, sportról alkotott képébe, tudománnyal, technikával, művészetekkel kialakított kapcsolatába.

A mérlegkészítés elsősorban a bázisszervezetek szintjének feldolgozására irányul. A gyerekek összegyűjtik a közösségek településük egykori úttörőinek visszamlékezéseit, szüleik, nagyszüleik élményei alapján értékeljék: miért volt jó – ha jó volt – az úttörőközösséghez tartozni. Az „induktív” alapon, a megélt élményekre épülő közösségtörténetek halmazából rendeződik igazán a szövetség története.

Kiindulópont a háború utáni „Valahol Európában”-szindróma. Az elpusztult, lerombolt országban a gyerekek helyzete volt a legkiszolgáltatottabb. Éhezés, testet és lelket fenyegető veszélyek kora. Egy demokratikus tavasz jövőképe Európában. Az alapítók egyezséget kötöttek arról, hogy az új gyermekmozgalom a „szabadság és a közösség eszményére épüljön”. Fontos elem a „hőskor” tradíciói közt az iskolán kívüli, területi szerveződés elve. Megkerülhetetlen a „nagy gyerekeruházások” jelképes jelentősége. Csillebérc, az Úttörővasút, az úttörőházak, a megyei táborok, a maga módján még Zánka is nem egyszerűen az ideológiai indoktrináció fellegvárai voltak, hanem a gyermektársadalom önmagában való integrációját is segítet-

ték. (Különös összehasonlítást kínál mai vilá-
gunk gyermekintézménytelensége). Kimutathat-
óak esélyegyenlősítő és tehetséggondozó vá-
laszok a mozgalom eseménytörténetében. (En-
nek megfelelően a történelmi visszaemléke-
zésben érdemes megszólítani azokat a sporto-
lókat (pl. Nyilasi), művészeket (Rohmann Imre
stb.), akik úttörő-vetélkedőkön tűntek fel.

Nem idegen a feldolgozás szellemétől s a va-
lóságtól sem az, ha kimutatjuk: az úttörőmozga-
lom félévszázados története – a nagy „bűnbee-
sések” mellett – legalább annyira a nagy alter-
natíva-keresések története is. Folyamatos krea-
tív-konstruktív válaszadási kísérletek a társadal-
mi ellentmondásokra. (Pl. romantika-vita az öt-
venes években – vö. Hárs László Titkos örse; a
lakótelepi szerveződés 1957 után, az iskola de-
mokratizálása, a diákönkormányzatok prototí-
pusai, úttörőparlamentek a 70-es évek elején,
civiltársadalmi képződménnyé válás a 80-as
években, a pluralizmus vállalása a 90-es évek-
ben.

Tárgyalás tárgya lehet néhány nagy érték fo-
lyamattörténete: az úttörőmozgalom szerepe a
folklorizmus-mozgalmakban, mint a haza-értel-
mezés egyik lehetséges módja, a vándortábo-
rozás mint turizmus és honismeret egysége, a
népek megbékélésének gondolata a nemzetkö-
zi kapcsolatrendszerben, az öntevékeny és tár-
sadalmitag hasznos tevékenységek (munka) és
közösség összefüggéseinek kérdése, a helyi
társadalomba ágyazódás problematikája. (Bizo-
nyára itt is felsorolódhatnak jó és rossz válaszok.)

Mindenképpen elemzés tárgyát képezi a
buktatók történelmi sorozata: a túlpolitizáltság,
az intolerancia, az elitizálás, a konzervatív isko-
lával való, más szempontból a gyermekkorosz-
tály iránt jobbra érzéketlen transzmissziós tí-
pusú ifjúsági mozgalommal való összefonódás
megannyi tapasztalata.

Napjaink úttörőmozgalma – a gyerekek civil
szervezeteinek legjelentősebbike – ezen ha-
gyományok súlyával (és terhével) várja, hívja az
érdeklődőket, rokonszenvezőket, vitapartner-
ket a „barátságos harmadik évezredért” végzett
közösségi tevékenység során.

(t)

Fényes szelek

A nevezetes csángó népdalra írt *Jankovich
Ferenc* szöveg központi költői képe többszörö-
sen is jelképpé vált. Manapság e szópár a szim-
bolikus hívószó a népi kollégiumok mozgalma
ujjáélesztésének, a köztársasági elnök pártfo-
golta civil összefogás aktivizálódik annak érde-

kében, hogy a tandíjas felsőoktatásból ne ma-
radjanak ki, sőt műveltségükben, emberségük-
ben gyarapodjanak a nemzet szegényebb sorsú
fiai.

Annak idején, 1968 diáklázadásoktól hangos
nyara-ősze után Jancsó Miklós, a népi kollégis-
ták eredeti nemzedékének tagja filmet forgatott
e címen. Ő fogalmazta át a dalszöveg kedves
„szellőjét” vizet árasztó, hideget /is/ hozó széllé.
Annak idején sokan vitatták a filmet. A manipu-
láció eszközévé váló, a manipuláló szerepet fel-
vállaló ifjúsági mozgalmak jelképévé a NÉKOSz
emlékét nem szabad tenni! – vélték a kritikusok
– hiszen a népi kollégiumi mozgalmat is e fa-
gyosra fényesedő szelek fújták el. Nos, a „hol-
napra megfordítani” énekelt világról készült film
forgatókönyvének eredeti szövegét – okulásul –
most adta ki a Pelikán kiadó. Bacsó Péternek a
rendezővel folytatott beszélgetései, életút-inter-
júja vezeti be a kötetet. Egy jelentős életút –
mely mindig összekapcsolódott az ifjúság sors-
kérdéseivel – mutatkozik be a beszélgetésben.
A középpontban a kulcsmű; Fényes szelek.

Drámapedagógusok

Bizonyára felértékelődnek a drámapedagó-
gusok. Hiszen a dráma – a tánc kíséretében –
végre bekerült a NAT-ba! Furcsa fintora a sors-
nak, s a főhatóság koordinációját „dícséri”, hogy
nem sokkal előtte vonták vissza ugyanott (egy
másik főosztályon) a drámatanári képesítés
megszerzésének jogát (drámajátékvezetőnek
nevezte idáig kis taktikával a szakmajegyzék).
November 17-én és 18-án nagyszabású szak-
mai demonstrációra kerül sor a Marczibányi té-
ren. A második napon a Magyar Drámapedagó-
giai Társaság közgyűlése. Az alkalomra 10. szá-
ma jelenik meg a Drámapedagógiai Magazin-
nak.

Lélektől lélelig

Békéscsaba a helyszíne a művé-
szetpedagógusok szakmai találkozójának.
Poszler György, Kányádi Sándor az előadók kö-
zött. A művészetpedagógiai szakmai szerveze-
tek tanácskoznak: „Benne vagyunk a NAT-
ban...” címmel. A művészeti nevelés integritásá-
ért küzdők megnövekedett felelőssége a téma.

Egyesület alakult

1995. szeptember 27-én, 15 órára összejött
17 közoktatási szakértő a Magyar Pszichológiai

Társaság, Budapest, Teréz krt. 13. szám alatti fszt-i előadótermében. A Művelődési és Köznevelési Minisztérium által közelmúltban kinevezett szakértőket Százd Antal hívta össze azzal a céllal, hogy ezen új szakmai feladatokkal felálló pedagógus gárda egyesületet alakítson a saját szakmai fejlődése és érdekvédelmi képviselete érdekében, várva az ország minden listás köznevelési szakértőjének mielőbbi csatlakozását.

Az ülés napirendjéül:

- az előre kipostázott alapszabály végleges formába öntését,
- a Köznevelési Szakértők Egyesületének megalapítását,
- az egyesületi tisztségviselők megválasztását határozták el.

Dr. Dékány Károly levezető elnök és az alapszabály-tervezet készítő Százd Antal az alapító tagság véleménye, vitája, ill. egyetértése alapján pontosították az alapszabály-tervezetet, amely során az egyesület a következő célokat tűzte ki és rögzítette az alapszabályba:

„Érvényre juttatni a köznevelési intézményeket igénybe vevők és a pedagógusok jogszabályokban biztosított jogait; elősegíteni számukra az eredményes nevelés és képzés feltételeit; szükség esetén a nyilvánosság bevonásával intézkedéseket kezdeményezni a köznevelést érintő jogszabálysértő döntések, a pedagógiai humánusot nélkülöző óvodai, iskolai eljárások megszüntetésére; a köznevelési szakértők munkájához megteremteni a szükséges szakmai és infrastrukturális háttérrel; igény szerint közvetlen szakmai segítséget adni a köznevelési intézmények ellenőrzésében részt vevő szakértőknek; képviselni a tagok érdekeit a megbízó minisztérium, az önkormányzatok, és a köznevelési intézmények felé; egységes szakértői eljárás kereteinek kidolgozásával biztosítani, hogy a Nemzeti Alaptanterv szellemiségét tükröző, objektív szakvélemények, pedagógiailag megalapozott intézkedési javaslatok készüljenek; elősegíteni a tagok korszerű szemléletének kialakulását, szakmai ismereteinek bővülését.”

A résztvevők megalakították a Köznevelési Szakértők Egyesületét.

Levezető elnök egyesületi elnöknek javasolta Dr. Mezei Gyulát, titkárnak Százd Antalt, az Etikai bizottság elnökének Gaál Istvánnét, az Ellenőrző Bizottság elnökének Benedek Lászlónét, s a tagság egyhangú véleménye alapján mindnyöket megválasztotta.

Levezető elnök kijelentette, hogy ezennel felállt a Köznevelési Szakértők Egyesületének választott vezetői testülete.

Dr. Mezei Gyula székfoglalójában megköszönte a bizalmat. Elmondta, hogy maga is szakértő, továbbá a Budapesti Műszaki Egyetem szakképzését vezeti, ahol a Művelődési és Köznevelési Minisztérium megbízásából szervezi a jövőben a szakértők képzését és továbbképzését. Az MKM úgy tervezi, hogy az 5 éves szakértői megbízásokat vizsga meglétéhez fogja kötni. Százd Antal ezen egyesületalapító gondolata időszerű és hasznos, köszönet illeti érte.

A jelenlegi oktatáspolitikai változások növelik a listás szakértők szerepét. Megyei Pedagógiai Intézetek ugyancsak szervezik saját szakértői gárdájukat. Mindezek miatt jelentős szerep vár egyesületünkre.

A szakértői jogállás nem tisztázott. Nem tisztázott, hogy milyen munkafeltételekkel dolgozik a szakértő, hogyan végzi a feladatot fő állása mellett, milyen díjazás illeti meg, ezt ki fizeti ha iskola kéri fel, ha tanár kéri fel, ha szülő szorult segítségre stb.

Tartalmi és érdekvédelmi szempontból jelentős egyesületünk majdani munkája.

Szoros kapcsolatban kell lennünk az MKM-el, partnerkapcsolatban a képző és továbbképző intézményekkel. Meg kell szerveznünk a szakértők informálását stb. Munkabizottságok alakítása vár ránk, hisz sokrétűek a feladatok, országos és nagy létszámú a szakértői gárda. Úgy érzi „új gárda” jött létre, sok kérdés tisztázatlan, mindehhez egyesületünk segítsége fontos.

Hívjuk az ország köznevelési szakértőit a közös munkához. Jelentkezési lap kérhető: Százd Antaltól a 1214 Budapest, Krizantém utca 2. III./9.

A szlovákiai Katedra Társaság működésének alapelvei

Szlovákiai magyarságunk oktatásügye számos problémával küzd. Ezek egyike az oktatásügyünk szakmai problémáinak kezelésére hivatott fórumok megszűnése. A Katedra Társaság ezt az űrt kívánja betölteni. A Társaságban mindazok a szervezetek, egyletek, mozgalmak, szövetségek, iskolák képviseltetik magukat, amelyek jellegüknél fogva közel állnak a szlovákiai magyarok oktatási rendszeréhez, s amelyek véleménye segíthet oktatásügyünk gondjainak megoldásában, de legalább mérséklésében.

A Katedra Társaság szakmai szerv. Véleményével mindenekelőtt az egyes tantárgyak, illetve tantárgycsoportok oktatásának színvonalá-

sabbá tételét kívánja segíteni, illetve a legfontosabb nevelési problémák megoldásához akar hozzájárulni iskoláinkban. Iskoláink színvonalasabbá tétele ugyanis a legfontosabb feltétele versenyképességünknek. Kisebbségi iskolaként is állniuk kell a szakmai versenyt a többség gyakran kedvezményezett iskoláival.

A Katedra Társaság ezért összejövetelén:

1. Összegzi az egyes tantárgyak, illetve tantárgycsoportok oktatásának legfontosabb problémáit, s ahol csak lehet, szakmai álláspontot alakít ki az adott kérdésben.

2. Véleményével, tanácsaival segíti a Katedra című lapot, s a lapban közzétett álláspontjaival irányt mutat az egész szlovákiai magyar oktatásügynek.

3. Véleményének, álláspontjainak hangot ad a szlovákiai magyar pedagógustársadalom szakmai összejövetelén.

A Katedra Társaságnak színvonalas s szakszerű munkájával olyan szakmai tekintélyt kell kivívnia, amely elengedhetetlen feltétele magyar oktatásügyünk önszerveződésének. Állítsunk tehát magunk s mások elé olyan mércét, amellyel Szlovákiában magyarként is lépést tudunk tartani rohanó korunkkal, s amely méltóságot ad mindazoknak, akik meg kívánnak, s meg is tudnak felelni neki.

A Katedra Társaság címe: LiLium Aurum
Nám. 1. mája 6. 92901 Dunajská Sreda

Miről ír a Közoktatás?

A Közoktatás a kárpátaljai pedagógusok, a Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség lapja. Beregszászon jelenik meg, főszerkesztője Kovácsné Marton Erzsébet. A lap külseje, tipográfiája leginkább a mi Köznevelésünkre emlékeztet. Jellemzőes vonása, hogy benne szóhoz jutnak „anyaországi” szerzők is. Így a legutóbbi számot például dr. Sass Attila cikke vezeti be, kecskeméti főiskolai tanár H. Tóth István írásának címe: Megújul-e kiejtéstaniításunk?. Az iskolakultúra szerkesztői megtisztelésnek tekintik, hogy beregszászi kollégáink a folyóirat írásai közt tallózva találtak újrakaözlésre érdemesített munkát: Reimann Jánosnak a matematika tanításáról szőtt gondolatait. A kárpátaljai magyar iskolák vezetői körében végzett felmérésről Deák Ferenc cikke szól az 1995/2. számban. Mit tart az iskola legfontosabb céljának – tette fel a kérdést. A válaszból kitűnik, hogy a tudás átadásának funkciója értékelődött fel, az általános műveltségé. Háttérbe szorult a „világnézet alapjainak lerakása” mint iskolafunkció, a tehetségápolás, illetve a továbbtanulásra való felkészítés.

Az ideális iskolavezetés jellemzői a vizsgálat szerint pedig a demokratikusság, a humanitás és a szakmai képzettség.

Gazdag érzelemben és információkban megannyi olyan írás, mely a művészet, a népművészet, néphagyomány iskolai ápolásáról szól. Bagu Balázs Bátyuról a népismeret tantervét mutatja be, Prófusz Marianna a népművészetéről és a giccsről írt, Marton Erzsébet az ének-zene oktatásáról, fontos színt képvisel a drámapedagógia és a gyermekszínháték a lapban. Megismerkedhetünk a 800 fős kárpátaljai magyar cserkészcsapat életével. Igen fontos, jó hír olvasható az ungvári Bodnár Mária riportjában, melynek címe: „Balzsam a szívemre”. Idézzük bevezetőjét: „Az Ungvári Közművelődési Szakiskola magyar osztályának diákjai elismert és közkedvelt tagjai a megyeszékhelyen élő magyarság – és általában a megye – művelődési életének. A felsőbb hatóság elismerését pedig az bizonyítja, hogy tagozattá léptették elő az anyanyelven tanuló magyar osztályokat.” Ha „Az égi és ninivei hatalmak engedik – jó volna hasonló jó híreket olvasni...”

(t)

Dráma a NAT-ban

A drámapedagógusok gazdag szellemi munkájával szerelik fel mindazokat, akik az új NAT-béli tantárgy a „Tánc és dráma” tanítását tervezik. A Magyar Drámapedagógiai Társaság kiadta Jonathan Neelands Dráma a tanulás szolgálatában című könyvét, Gavin Bolton A tanítási dráma elmélete c. alapművét (ők az angol Child Drama klasszikusai). Hasonlóképp kapható a drámatanári képzés segédeszköze a Drámapedagógiai olvasókönyv.

Vizuális nevelés

Az egri NAT-konferencián mutatták be a „miskolci műhely” néven elhíresült szakmai csoport új könyvét. Utak a vizuális nevelésben – ez a könyv címe, a Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Pedagógiai Intézet a kiadó. Rézművesné Nagy Ildikó és Sándor Zsuzsa a szerzők. A kötetben módszertani írások mellett újszellelemű tanmenetek és meggyőző illusztrációk is találhatóak.

Mozgókép-kultúra

Ez a címe annak a szöveggyűjteménynek, amit az PSZM támogatásával adott ki az egri Eszterházy Károly Tanárképző Főiskola. A

tragikusan, fiatalon elhunyt Kakuk Jenő továbbá Hauser Zoltán és Szilágyi Erzsébet jegyzik szerkesztőként a testes kiadványt, melyben a filmesztétika, a video, a multimédia klasszikus és legújabb szerzőinek munkásságában tekinthet be az a pedagógus, aki a Nemzeti Alaptanterv egyik vadonatúj részműveltségi területét, a „Mozgóképkultúra és médiaismeret” elnevezésűt kívánja tanítani.

Diákjogok

Házirend(szer)váltás a szellemes címe az Iskolapolgár Alapítvány és az Állampolgári Tanulmányok Központja új kiadványának. Miksa Lajos baranyai házirendeket vizsgált 1988-ban, majd 1993-ban. Változott-e az iskolai szabályok iskola- és társadalomképe? A válasz nem hízelt. A tanulmányokat fiatal diákpolgárjogi harcosok esettanulmányai kísérik.

Hasonló muníció kíván lenni az iskolapolgári mozgalomban a Diákjogi Charta Magyarzatai című kiadvány. Az önkéntes csatlakozásokra számító normagyűjtemény egyes cikkeit jogász, politológus, újságíró, pedagógus és diák értelmezi, magyarázza. Továbbképzés, önképzés számára is alkalmas olvasmányok, esetek találhatóak a kötetben.

Kézműves kisiskolások

A hírneves etyeki műhelyből két fontos pedagógiai munka, módszertani kötet került ki.

Csókos Varga Györgyi könyvét a Calibra adta ki. Címe: Festés-kötés.

Lakatos Lilla módszertani füzetének címe: Termésbábok mindenkinek. Kiadó: Nemzeti Tankönyvkiadó.